VRIJ DAG

bijvrijdag.nl

Iedereen kan meedoen!

aan kunst & cultuur

INLEIDING

De wortels van VRIJDAG reiken ver in het verleden. Toen we in 2013 als fusieorganisatie ontstonden, waren de delen waaruit we zijn samengesteld, samen al honderden jaren oud. Een indrukwekkende en rijke traditie van participatie, die we koesteren en willen bestendigen.

Hoe we de toekomst van VRIJDAG zien hebben we eerder beschreven in 2017 in ons visiedocument Route naar de Toekomst. Nu, in 2020, willen we die visie herijken en een nieuwe stip aan de horizon zetten.

Wat drijft ons? Wat kunnen wij stad en provincie bieden en welke positieve effecten kunnen wij realiseren voor mens en samenleving? Met welke doelstelling gaan wij te werk en welke kernwaarden herkennen we daarbij? In onze visie geven we antwoorden op deze vragen.

Ons wezen wordt kernachtig samengevat in een nieuwe, krachtige missie die ambitieus is en een grote reikwijdte kent: iedereen in Groningen kan meedoen aan kunst en cultuur.

Vanuit deze missie en visie zullen wij de komende jaren hard aan de slag gaan. Kunst en cultuur vergroten het levensgeluk. Die kans wil VRIJDAG zoveel mogelijk inwoners van stad en provincie bieden.

Wij gaan er voor! Doe je mee?

Pim Luiten

Foto: Arend Jan Wonink

INHOUDSOPGAVE

1. Inhoudsopgave 3
2. Het belang van deelnemen aan kunst en cultuur..... 5
3. De missie van VRIJDAG 13
4. De waarden van VRIJDAG..... 16
5. De rollen van VRIJDAG 20
6. Talentontwikkeling voor iedereen 30
7. VRIJDAG voor iedereen 31
8. Het huis van VRIJDAG..... 34
9. De financiën..... 35
10. De risico's..... 38

Bijlagen

11. Amateurkunst in cijfers..... 40
12. Positieve effecten van meedoen aan kunst en cultuur .. 41

Anneke

De voetbalvereniging VV Warffum bestaat 100 jaar. Reden voor een feest! Anneke is betrokken bij de organisatie van de feestelijkheden. Ze speelde tussen 1991 en 2000 in het damesteam van de VV Warffum, dat helaas in 2014 ophield te bestaan. Nog altijd is ze actief voor de voetbalvereniging, net als haar man, die penningmeester in het bestuur is. Anneke wil graag de geschiedenis van de vereniging zichtbaar maken met een theatervoorstelling.

Na een oproep in het huis-aan-huisblad stromen de aanmeldingen van enthousiaste vrijwilligers binnen. Anneke weet eigenlijk niet goed raad met de vele aanmeldingen; ze zoekt in Google op 'toneelstuk maken Groningen' en komt uit bij VRIJDAG Advies. Daar reageren ze enthousiast op het plan en bieden ze aan gratis te helpen met projectondersteuning en fondsenwerving.

Anneke gaat op advies van VRIJDAG Advies gebruik maken van de KultuurCentrale om een regisseur, een componist en een dirigent te werven. Ze sluit zich aan bij het Cultuurplatform Het Hogeland om in nauw contact te komen met de andere cultuuraanbieders, makers en mogelijkmakers en beleidsmakers binnen de gemeente.

Wekenlang wordt er gerepeteerd in onder meer de kantine van de voetbalvereniging, maar ook in De Schakel, het verenigingsgebouw op de wierde van Warffum. Uiteindelijk voeren tientallen vrijwilligers in de openlucht het muziektheaterstuk over honderd jaar VV Warffum op. Het hele dorp loopt uit om de voorstelling te zien. Het wordt een groot feest.

Een deel van de vrijwilligers wil elk jaar een opvoering over de geschiedenis van Warffum en het Hogeland maken en uitvoeren. Een nieuwe vereniging is geboren, die wekelijks samenwerkt aan een nieuw stuk. VRIJDAG adviseert en ondersteunt de nieuwe vereniging.

Foto: Knelis

2 HET BELANG VAN DEELNEMEN AAN KUNST EN CULTUUR

Waarom is deelnemen aan kunst en cultuur belangrijk? Het antwoord op deze vraag is bijna hetzelfde als het beantwoorden van de vraag: waarom VRIJDAG?

We zien de volgende positieve effecten die het meedoen aan kunst en cultuur heeft voor allereerst de individuele deelnemers:

1. Jezelf worden en uiten: kunst maken biedt je een taal en de gereedschappen om je identiteit mee te vormen en te uiten.

2. Plezier en levensgeluk: meedoen aan kunst en cultuur biedt de individuele deelnemer een kans om zich gelukkiger te voelen, onder meer door het ontmoeten van andere mensen en het samen maken en presenteren. Het is - kortom - gewoonweg leuk om mee te doen!

3. Vaardigheden voor nu en straks: meedoen aan kunst en cultuur ontwikkelt vaardigheden, de zogenaamde 21e-eeuwse vaardigheden, die je nodig hebt om beter te kunnen functioneren in de samenleving van vandaag en die van morgen.

4. Ontwikkeling en gezondheid: kunst en cultuur zijn van groot belang voor ontwikkeling van de hersenen van kinderen en jongeren. Meedoen aan kunst en cultuur draagt bij aan een betere cognitieve gezondheid op latere leeftijd.

Maar juist ook de samenleving, van de schoolklas of de wijk tot het dorp of de hele provincie, wordt beter en leefbaarder als mensen meedoen aan kunst en cultuur. Op maatschappelijk niveau zien we de volgende positieve effecten:

5. Begrip en tolerantie: samen kunst maken betekent naar elkaar luisteren en verschillen leren respecteren en waarderen; het helpt cultuurverschillen te overbruggen.

6. Sociale cohesie: door samen kunst te maken leren we elkaar kennen, vinden we gedeelde waarden en wordt gemeenschapsgevoel gestimuleerd.

7. Maatschappelijk debat en innovatie: samen kunst maken helpt deelnemers anders en met een frisse blik naar de wereld om zich heen te kijken, waarheden tegen het licht te houden en samen grenzen te verleggen.

8. Welzijn en zorg: meedoen aan kunst en cultuur heeft een instrumentale werking binnen zorg en welzijn, om een einde te maken aan eenzaamheid en isolement, of om beter om te kunnen gaan met ziekte, rouw en verdriet.

9. Rijke kunstensector: zonder amateurkunst geen professionele kunst; de rijkdom in aanbod van kunsten in een samenleving begint in de humuslaag van de amateurkunst; het fundament voor een bruisende stad en provincie.

10. Vliegwiel van creativiteit: ook buiten de kunstensector, bijvoorbeeld de creatieve industrie, maar ook in de rest van de samenleving vormt het meedoen aan kunst en cultuur een voedingsbodem voor creativiteit.

➡ In deze top 10 van positieve effecten schuilt het belang van het deelnemen aan kunst en cultuur.Deze effecten zijn de kracht van het meedoen aan kunst en cultuur. In essentie biedt die kracht voor iedereen de kans op meer geluk.

Kevin

Kevin groeit op in een driekamerappartement in Selwerd, waar hij zijn slaapkamer deelt met een oudere broer. Zijn moeder is alleenstaand met een migratie-achtergrond en werkt parttime in een drogisterij in het winkelcentrum. Zijn vader woont en werkt in de Randstad en draagt niet bij aan de opvoeding van zijn kinderen. Kevin houdt van voetbal en speelt na schooltijd games met zijn broer en vrienden; vaak zijn ze alleen thuis als zijn moeder aan het werk is.

Kevin is acht jaar als hij op de basisschool via Ieder Kind Muziek voor het eerst in contact komt met klassieke muziek en met VRIJDAG. Hij speelt in de klas voor het eerst op een aantal instrumenten. Kevin kijkt uit naar de lessen en zijn leraar merkt dat hij met een aandacht en concentratie met muziek bezig is, die hij niet tijdens andere lessen kan opbrengen.

Na overleg tussen de VRIJDAGdocent, de leraar en de moeder van Kevin, wordt hij opgegeven door zijn moeder voor de route Ontdek je instrument. Dankzij een bijdrage uit het Jeugdfonds Sport & Cultuur kan de moeder van Kevin de cursus betalen. Vanuit deze route kiest Kevin voor Drum en de samenspelactiviteit Swingkids 7-11 jaar.

Tijdens de VRIJDAG LABweek doet Kevin mee aan een interdisciplinair project, waar hij Sofie ontmoet. Geïnspireerd door deze cross-over en zijn muzikale ontdekkingsreis bij VRIJDAG kiest Kevin voor een opleiding Kunst & Multimedia aan het Noorderpoort.

In het laatste jaar van zijn opleiding begint hij samen met Sofie een band en begeleidt haar op percussie. Als band schrijven ze zich in de voor de Popbands en treden uiteindelijk samen op in Simplon. Kevin volgt daarnaast een Skills & Knowledge Session van POPgroningen over branding en promotie.

Foto: Mariska de Groot / Grotografie

3 DE MISSIE VAN VRIJDAG

Wat?

VRIJDAG wil het meedoen aan kunst en cultuur stimuleren, omdat (samen) kunst maken goed is voor je persoonlijke ontwikkeling en samen kunst maken aantoonbaar positieve effecten voor gezondheid, welzijn en samenleving heeft.

Hoe?

VRIJDAG geeft mensen met behulp van kunst een taal en de instrumenten om hun eigenheid te helpen vormen én te uiten met lichaam, woord, vorm, kleur, lijn en klank. We doen dat door zelf activiteiten op het gebied van muziek, theater en beeldende kunst te organiseren en door iedereen te ondersteunen die kunst wil maken, presenteren of organiseren.

Wie?

Hoe meer mensen samen kunst maken, des te groter de positieve effecten zullen zijn. Daarom is VRIJDAG er voor iedereen, alle leeftijden en elk niveau. We richten ons met nadruk op mensen voor wie meedoen aan kunst en cultuur niet vanzelfsprekend is. Voor hen moet de drempel zo laag mogelijk zijn om samen kunst te gaan maken bij of met VRIJDAG.

Waar?

VRIJDAG is er voor iedere Groninger. In de hele provincie Groningen geven we advies, jagen we aan en stimuleren we verbinding. In de gemeente Groningen organiseren we tal van activiteiten. Op onze eigen locaties bieden we een plek waar je kunt leren, ontmoeten en presenteren.

Kortom, onze missie is:

***iedereen* in Groningen kan meedoen aan kunst en cultuur**

Casper

Casper is opgegroeid in het Oldambt en studeert Marketing Management aan de Hanzehogeschool Groningen. Zijn eerste kennismaking met VRIJDAG was onbewust; hij heeft klasgenoten van Scholengemeenschap Ubbo Emmius, die samen een bandje vormden, zien optreden in het kader van POPgroningen Talent Award. Casper fotografeert graag in zijn vrije tijd.

Via een radiospotje op RTV Noord leert Casper de KultuurCentrale kennen en schrijft hij zich in als amateurfotograaf. Via de KultuurCentrale vindt hij een plek een om zijn mooiste landschapsfoto's van Noordoost-Groningen te exposeren; het kerkje in Oostwold.

Als student geniet Casper van het rijke culturele leven in de stad Groningen. Ook hier speelt VRIJDAG een belangrijke rol. Casper ziet en hoort Gronings poptalent tijdens GrunnSonic, het gratis toegankelijke showcasefestival van POPgroningen dat georganiseerd wordt tijdens Eurosonic/Noorderslag. Hij wordt een betere fotograaf door de cursus Strobist Flitsen die hij met studentenkorting bij VRIJDAG volgt.

Via de KultuurCentrale wordt hij benaderd door het Noorderlicht Internationaal Fotofestival om vrijwilliger te worden. Casper wordt beheerder van de groep Vrijwilligers Noorderlicht in de KultuurCentrale.

4 DE WAARDEN VAN VRIJDAG

VRIJDAG kent vier kernwaarden:

Passie voor kunst vormt de basis

De passie voor kunst die we willen aanwakkeren bij alle Groningers vormt de basis van alles wat we doen. Het is de drijvende kracht van docenten, medewerkers en vrijwilligers binnen onze organisatie en het is de kern van alle activiteiten.

We zijn professioneel

In het huis van de amateurkunst zijn we professioneel. Die professionaliteit heeft betrekking op hoe we intern met elkaar omgaan, hoe we cursussen en activiteiten organiseren en communiceren, maar ook op hoe we ons verhouden tot de buitenwereld: zoals onze cursisten, makers en gezelschappen in de provincie en partners en de overheden die ons subsidiëren. Onze professionaliteit komt tot uiting in de kwaliteit van onze werkwijze, expertise en communicatie.

Onze kunstenaar-docenten brengen de kennis van hun kunstopleiding en de praktijk van hun ervaring als professioneel kunstenaar mee naar de lessen; onze projectleiders en adviseurs delen hun expertise met makers in de hele provincie.

We dagen je uit

Je eigenheid ontwikkelen en je eigen verhaal kunnen vertellen lukt alleen als je uitgedaagd wordt je eigen grenzen te verkennen en te verleggen. Jouw stip aan de horizon staat bij ons altijd buiten je comfortzone. Zelf zoeken we de grenzen van kunstdisciplines op en verleggen deze of nemen ze weg.

We doen alles samen

Muziek, theater en beeldende kunst maken we altijd samen. Samenwerken doen we met onze vele partners in de kunst- en cultuursector, binnen onderwijs, welzijn en zorg en met beleidsmakers, aanbieders en makers in de hele provincie. Je kunt het huis van de amateurkunst alleen binnenstappen, maar elke volgende stap zet je altijd samen.

Sofie

Sofie groeit op in de wijk Helpman met haar ouders en haar jongere broertje. Haar vader werkt bij de Rijksuniversiteit Groningen en haar moeder bij de Rabobank. Omdat haar ouders allebei muziekles hebben gehad in hun jeugd, willen ze dat Sofie ook een instrument leert bespelen. Ze zoeken op internet op 'muziekschool Groningen' en komen zo uit bij VRIJDAG.

Sofie wordt als zevenjarige ingeschreven voor vioolles. Ze zit ook op hockey en op zwemles. Op advies van haar docent doet ze ook mee aan de samenspelactiviteit Kamermuziek voor kinderen en jongeren 6+. Sofie is van nature verlegen, maar ze merkt dat ze bij presentaties erg geniet van het applaus dat ze krijgt.

Als Sofie veertien is, speelt ze tijdens de interdisciplinaire LABweek van VRIJDAG mee met een theatervoorstelling. Tijdens de presentatie moet ze niet alleen zingen, maar ook het publiek toespreken; de verlegen Sofie moet heel wat overwinnen om het podium op te gaan.

Ze blijft zich ontwikkelen met haar instrument, maar heeft ook de smaak van theater te pakken. Ze meldt zich aan voor de route Maken en doet daarin onder meer mee met een theaterproject tijdens het Jonge Harten Festival.Samen met Kevin, die ze heeft leren kennen tijdens de LABweek, begint ze een band, waarin Sofie zingt en viool speelt en Kevin drumt. Ze nemen deel aan de Popbands van VRIJDAG en worden bijgestaan door een ervaren bandcoach. Ze treden uiteindelijk samen op in Simplon.

5 DE ROLLEN VAN VRIJDAG

Binnen de gemeente en de provincie Groningen heeft VRIJDAG verschillende rollen, die allemaal bijdragen aan onze missie: iedereen in Groningen kan meedoen aan kunst en cultuur. Om helder te maken waar we staan ten opzichte van andere aanbieders en instellingen, verwoorden we hier onze rolopvatting in gemeente en provincie. Ook lichten we kort toe hoe we deze rollen willen invullen.

Kennismaken en verduurzamen

VRIJDAG biedt zoveel mogelijk mensen in de gemeente en de provincie Groningen de kans op kennismaking met kunst en cultuur. Vervolgens bestendigen we het meedoen aan kunst en cultuur. We wakkeren de passie voor kunst aan, die onze basis vormt, en verduurzamen vervolgens die passie. Zo optimaliseren we de positieve effecten van samen kunst maken voor individu en samenleving.

VRIJDAG in de gemeente Groningen

VRIJDAG wil kennismaking en verduurzaming dichtbij aanbieden, in school, buurt, wijk of dorp.
Alle kinderen en jongeren willen we ervaring op laten doen met kunst, iedereen heeft daar recht op maar niet iedereen zoekt dat zelf op. Die eerste ervaring moet kwalitatief goed zijn. Om iedereen te kunnen bereiken komen we naar de scholen en kinderopvangorganisaties. Alleen daar zijn geen drempels, sluit je niemand uit en bereik je iedereen. Op basis van deze eerste kennismaking kan er gekozen worden voor meer, al of niet binnen VRIJDAG.

VRIJDAG Onderwijs

We zijn binnen de gemeente één van de vele aanbieders binnen het onderwijs. We bieden niet alleen kennismaking, maar ook verduurzaming, door bijvoorbeeld docenten te trainen.

We hanteren een werkwijze waarin ervaren, onderzoeken, maken, ruimte en verbeelding het uitgangspunt vormen. In onze educatieprojecten staat de ervaring en de beleving van het kind binnen de kunstdisciplines muziek, theater en beeldende kunst centraal.

Ons aanbod voor onderwijs heeft vaak de vorm van een project dat we uitvoeren in nauwe samenwerking met de school. Iedere situatie, plek, omgeving, context vraagt om een specifieke aanpak en benadering. We stemmen af en geven nieuwe inzichten om tot een unieke samenwerking te komen. Zo ontstaan er duurzame projecten die ingebed kunnen worden binnen het curriculum met draagvlak binnen de school.

De dorpen, buurten en wijken in de gemeente Groningen zijn rijk aan amateurgezelschappen en (amateur)kunstenaars. Door op zoek te gaan naar wensen en behoeften, door verbindingen te leggen en nieuwe initiatieven te ondersteunen, kweken we een humuslaag van aanbieders en gezelschappen dichtbij alle inwoners, die een grotere kans bieden aan iedereen op kennismaking en verduurzaming van meedoen aan kunst en cultuur. Hiermee wordt kunst en cultuur beter bereikbaar, met name voor mensen voor wie meedoen niet vanzelfsprekend is.

VRIJDAG in de Buurt

Met VRIJDAG in de Buurt willen we alle bewoners van de wijken en dorpen van Groningen uitnodigen en uitdagen mee te doen aan kunst en cultuur. We richten onze aandacht vooral op mensen die het misschien niet kunnen betalen, mensen die denken dat cultuur niet voor hen is, mensen die de stap niet durven te zetten of nooit geprikkeld zijn om iets te doen met cultuur.

Onze cultuurcoaches fungeren als aanjagers en verbinders. Ze wakkeren de wens aan tot deelname aan kunst en cultuur in de wijken en dorpen. En op basis van de behoeften van bewoners organiseren zijn nieuwe activiteiten. We werken zo aan een Groningen waar het nog leuker is om te wonen.

VRIJDAG Theater, Muziek & Beeldende Kunst

VRIJDAG is aanbieder van theater, muziek en beeldende kunst en steeds vaker is ons aanbod interdisciplinair.

Voor VRIJDAG als aanbieder zijn kinderen en jongeren onze belangrijkste doelgroep. Door hun talenten vroeg te ontdekken en te ontwikkelen, kunnen kinderen en jongeren tenslotte optimaal floreren. Daarin zoeken we vooral de meerwaarde op die we kunnen bieden ten opzichte van de particuliere markt en verwijzen door daar waar nodig. We werken binnen ons aanbod veel samen met andere culturele instellingen.

Kennismaking bieden we door binnen VRIJDAG wekelijks laagdrempelig aanbod voor kinderen te programmeren, maar ook buiten VRIJDAG wordt meedoen aan kunst en cultuur gestimuleerd met activiteiten op diverse festivals.

We helpen alle cursisten een persoonlijke weg te vinden in verbreding en verdieping van hun talent en het ontwikkelen van vaardigheden. Onze kunstdocenten zijn coachende begeleiders van dit kunstzinnige proces van de cursist. Talentontwikkeling die iedereen kan ervaren bij samen kunst maken kent grofweg drie elementen:

- aanleren van vaardigheden: iedereen ervaart ontwikkeling en groei door het aanleren van vaardigheden, zoals het leren bespelen van een instrument, het leren etsen of schilderen, of het eigen maken van een theatertekst.
- vormen en uiten van eigenheid: het vormen van eigenheid en het kunnen vertellen van je eigen verhaal vormen de kern van het maken bij VRIJDAG; die eigenheid en dat eigen verhaal van elke deelnemer vormen voor ons de basis van waaruit we werken.
- verbondenheid met anderen: door samen te maken en te presenteren, leert iedereen 21e eeuwse vaardigheden; in het proces van samen kunst maken moet je luisteren naar de ander en je kunnen verplaatsen in de ander om tot een gezamenlijk resultaat te komen.

Bij **Theater** hanteren we voor kinderen en jongeren een route-systeem, waarbij we iedere leeftijdsfase een passende route aanbieden. Voor volwassenen bieden we een evenwichtig aanbod van lessen waarbinnen de cursist de mogelijkheid krijgt zijn talenten en vaardigheden als speler te ontdekken, ontwikkelen en verdiepen. We streven naar een zelfbewuste, vaardige en actieve speler, die de gelegenheid krijgt zijn vaardigheden als maker te ontwikkelen.

Kinderen en jongeren kunnen zich in de ateliers van VRIJDAG breed oriënteren en ontwikkelen binnen cursussen en routes, waarin allerlei disciplines van de **Beeldende Kunst** aan bod komen. Het presenteren van eigen werk en ideeën is een belangrijk onderdeel. Het cursusaanbod voor volwassenen is zeer uitgebreid en kenmerkt zich door een mooie mix van verbreding en verdieping: het opdoen van enerzijds technische en anderzijds conceptuele vaardigheden binnen een sociale context.

Muziek is binnen ons aanbod gestoeld op drie pijlers: 1) Totaal: waarin we voor leeftijden routes bieden gericht op breed muziekonderwijs met of zonder instrument, waarbij het stimuleren van de autonomie en creativiteit van de cursist centraal staat, 2) Solo voor iedereen die zich individueel wil verdiepen op een specifiek instrument of zang en 3) Samen samenspelen is leuk, verbindt en draagt bij aan de muzikale en persoonlijke ontwikkeling, motiveert en prikkelt de noodzaak om verder te leren, en het vergroot de sociale vaardigheden door mee te doen en te functioneren in een groep.

VRIJDAG in de provincie Groningen

VRIJDAG Advies adviseert en ondersteunt de amateurkunst in de provincie Groningen vanuit onze rol als provinciale steunfunctie amateurkunst. Hierbij richten we ons met name op de brede basis van amateurkunstenaars en gezelschappen, maar verbinden we ook de keten van beleidsmakers, aanbieders en amateurs en versterken we netwerken waar nodig.

Het (laten) doen van onderzoek als vast onderdeel geeft daarbij focus op wat nodig is. Onze sectoranalyse voedt het beleid. Ook hier willen we dat iedereen de kans krijgt om mee te doen aan kunst en cultuur. We inspireren en zijn aanjager en soms, waar nodig en waar gewenst, helpen we mee.

Niet alleen adviseren en ondersteunen we de amateurkunstsector, we creëren ook netwerken waarbij we (amateur)kunst met andere domeinen verbinden zoals zorg en welzijn. Dit vanwege de positieve effecten die meedoen aan kunst en cultuur binnen die domeinen heeft.

We werken daarbij structureel samen met de andere steunfuncties in de provincie Groningen in de Gezamenlijke Ambitie. De gezamenlijke ambitie richt zich op het voor alle mensen in de provincie zo makkelijk mogelijk te maken mee te doen aan kunst en cultuur Met de steunfunctie onderwijs werken we vanuit een gezamenlijke visie op hoe kennismaking en verduurzaming binnen de school en van binnen de school naar gezelschappen daarbuiten het best kan worden vormgegeven.

De popmuziek is de enige discipline waarvoor we de steunfunctie anders georganiseerd hebben, namelijk onder ons label POPgroningen, de popkoepel van en voor de provincie Groningen. POPgroningen stimuleert, ontwikkelt en promoot popmuziek van Groningse bodem.

VRIJDAG Advies

VRIJDAG Advies is de verbindende schakel tussen amateurs, professionals en instellingen die het maken, beleven en delen van kunst en cultuur stimuleren. VRIJDAG Advies is er voor iedereen die muziek, theater, dans, literatuur of beeldende kunst (mogelijk) maakt in de gemeente en de provincie Groningen. Dit betekent dat iedere (amateur)kunstenaar en elk gezelschap of vereniging bij VRIJDAG terecht kan met alle vragen over plannen en ideeën voor grote of kleine projecten. Maar ook met vragen over subsidiemogelijkheden, mogelijke samenwerkingspartners, een podiumplek, een nieuwe dirigent of regisseur en meer. VRIJDAG Advies denkt kosteloos mee en zoekt samen naar een antwoord of oplossing.

Onze dienstverlening is samen te vatten in zes hoofdlijnen, namelijk:

1) *Advies* aan makers en mogelijkmakers, van projectbegroting tot passend subsidieloket en dragen inhoudelijk bij aan het meerjarig (gemeentelijk) cultuurbeleid.
2) *Verbinding* door het opzetten van netwerken van partijen die elkaar niet makkelijk vinden waarbij kennis wordt gedeeld en nieuwe ontwikkelingen worden gestimuleerd, zoals het oprichten van **Cultuurplatforms** in gemeenten, met **POP-groningen** als koepel voor de Groningse popmuziek en de **Kultuurcentrale** als het online cultureel netwerk voor iedereen in heel Groningen.
3) *Promotie* van activiteiten binnen de sector, onder andere via de **KultuurAgenda** en het **KultuurBlad**.
4) *Scholing, kennis en vaardigheden* aanbieden en stimuleren door diverse workshops als kwaliteitsimpuls waaronder de provinciale Regieopleiding.
5) *Presentatiemogelijkheden voor amateurkunst* organiseren en uitbreiden, zoals bijvoorbeeld in kerkgebouwen, professionele podia en podia in openbare ruimte, naast de verhuur van zalen in onze eigen locaties en
6) *Gezamenlijke Ambitie* waarin VRIJDAG Advies structureel samenwerkt met de andere provinciale steunfuncties.

VRIJDAG landelijk en daarbuiten

VRIJDAG is actief deelnemer aan vele landelijke netwerken als de LKCA, Cultuurconnectie, de Raad van Twaalf en het Fonds Cultuurparticipatie. Niet alleen blijven we zo op de hoogte van de ontwikkeling binnen de (amateur-)kunstsector, ook kunnen we invloed uitoefenen op landelijk beleid.

Vanuit onze rol als aanbieder in de Gemeente Groningen onderhoudt VRIJDAG een actieve samenwerking met de Musikschule der Stadt Oldenburg.

Foto: Arend Jan Wonink

Elias

De vluchtelingestroom uit 2015 bracht Elias vanuit Syrië naar het asielzoekerscentrum in Ter Apel en uiteindelijk naar de stad Groningen. Daar groeit hij op in Beijum. Hij worstelt met taalachterstand en de trauma's van de oorlog en de vlucht naar Nederland.

Via Facebook houdt hij contact met achterblijvers in Syrië. Daar komt hij ook een advertentie tegen in het Arabisch van de cultuurcoach voor nieuwkomers van VRIJDAG in de Buurt. Elias meldt zich aan voor een theaterproject. Hij merkt hoe fijn het is met theater zijn eigen verhaal te kunnen vertellen en dat wat er gebeurd is te delen en in perspectief te plaatsen. Het theaterproject krijgt via VRIJDAG in de Buurt een plek in de amateurweek van het Grand Theatre en speelt voor een uitverkochte zaal. Het applaus doet Elias goed.

Elias kiest voor de route Theatermaken bij VRIJDAG en leert in een jaar tijd veel facetten van het moderne theater kennen. Wellicht belangrijker nog is dat hij nieuwe vrienden maakt en door de taal vaker te spreken, zijn taalachterstand minder wordt. Hij kiest in het tweede jaar voor de route Cabaret en gaat samen met de theatermaker-docenten van VRIJDAG op zoek naar een manier om zijn verhaal te vertellen.

Via een talentenwedstrijd van Martini Plaza treedt hij uiteindelijk solo op voor een groot publiek.

6 TALENTONTWIKKELING VOOR IEDEREEN

➡ Kunst is er voor iedereen. Iedereen heeft talent en iedereen heeft vooral het recht om zichzelf te uiten middels verschillende kunstvormen en ambachten.

Bij VRIJDAG als aanbieder zit talentontwikkeling verweven in ons aanbod theater, muziek en beeldende kunst. Je leert nooit alleen maar vaardigheden aan – bijvoorbeeld het bespelen van een instrument, het leren hoe een camera werkt of hoe je je een theatertekst eigen maakt – zonder dat je daar ook vanuit eigenheid mee creëert – bijvoorbeeld door je eigen verhaal te vertellen en te improviseren – en 21e-eeuwse vaardigheden opdoet – bijvoorbeeld door samen te maken en te presenteren.

Bij VRIJDAG Advies als steunfunctie amateurkunst stimuleren we talentontwikkeling door te zorgen dat de humuslaag van aanbieders en gezelschappen in de provincie zo vruchtbaar mogelijk wordt en blijft.

Voor deelnemers aan het aanbod van VRIJDAG, die de wens om professioneel kunstenaar te worden, en voor wie ons reguliere aanbod onvoldoende kansen tot ontwikkeling biedt, zoeken we een route buiten VRIJDAG in samenwerking met andere aanbieders en partners binnen cultuur en onderwijs.

7 VRIJDAG VOOR IEDEREEN

Vanuit onze visie en de voorwaarden die wij als noodzakelijk zien voor het realiseren van die visie, vormt (het woord) 'iedereen' het uitgangspunt. VRIJDAG wil er graag voor iedereen zijn en iedereen de kans bieden om mee te doen aan kunst en cultuur. Ons aanbod is daarom laagdrempelig en staat open voor iedereen.

De volgende drempels willen we zoveel mogelijk wegnemen:

➡ **Financiële drempel:** dankzij steun van het Jeugdfonds Sport & Cultuur krijgen kinderen en jongeren wiens ouders een te laag inkomen hebben, de kosten voor ons cursusaanbod tot een bedrag van €450,- vergoed (2019). We programmeren daarom voor deze leeftijdsdoelgroepen binnen deze bandbreedte.

Een soortgelijke regeling bestaat er helaas (nog) niet voor volwassenen.

➡ **Culturele drempel:** hier onderscheiden we drie groepen:
1. *Meerwaarde:* deze groep (er-)kent de meerwaarde van kunst en cultuur niet voor de persoonlijke ontwikkeling (en/of overige positieve effecten voor welzijn, gezondheid en samenleving).

VRIJDAG wil deze drempel wegnemen door deze meerwaarde en de positieve effecten kenbaar te maken binnen deze groep. We streven ernaar die boodschap samen met partners binnen en buiten de cultuursector te verspreiden.

2. *Taal:* deze groep ondervindt een drempel door geen of een slechte beheersing van de Nederlandse taal.

VRIJDAG wil deze drempel wegnemen door aanbod zoveel mogelijk ook in het Engels aan te bieden ('language no problem') en in communicatie een taalniveau 2F te hanteren. Waar een specifieke situatie daarom vraagt, streven we ernaar een taalniveau 1F te hanteren.

3. *Onbekend:* deze groep is niet of minder goed bekend met (Westerse) cultuur, door bijvoorbeeld een migratie-achtergrond. We streven ernaar ook voor deze pluriforme groep aanbod te programmeren die rekening houdt met deze (niet-Westerse) achtergrond.

➡ **Drempel(s) door beperking:** VRIJDAG wil de kans op meedoen aan kunst en cultuur ook bieden aan mensen met een fysieke en/of geestelijke beperking. VRIJDAG is momenteel niet ingericht op en toegerust voor deze opdracht. Deels doen we dit door specifieke cursussen te organiseren, deels doen we dit door anderen in onze ruimten specifieke cursussen aan te laten bieden.

Douwe

Douwe groeit op in Veendam en heeft geen interesse voor kunst en cultuur die hem via zijn directe omgeving en school worden aangereikt. Hij ontwikkelt een liefde voor hiphop en vooral voor straatcultuur en de daarbij horende graffiti en street art. In het tweede jaar van het vmbo koopt hij zijn eerste spuitbus en zet Douwe zijn eerste tag.

Op de website van RTV Noord ziet hij de KultuurCentrale vermeld staan. Hij maakt een profiel aan en komt zo voor het eerst in contact met andere Groningse street artists. Douwe vindt het vervelend dat er nergens in Veendam een plek is, waar hij legaal graffiti kan spuiten.

Via de KultuurCentrale adviseert VRIJDAG Advies Douwe om dit aan te kaarten bij het Cultuurplatform Veendam. Hieruit ontstaat het initiatief waarmee er op twee plekken in Veendam een grote muur wordt vrijgemaakt voor graffitikunstenaars als Douwe.

8 HET HUIS VAN VRIJDAG

Het huis van VRIJDAG is het huis van de amateurkunst voor heel Groningen. Het is een inspirerende maakplek die VRIJDAG als aanbieder in de gemeente Groningen nodig heeft voor ons aanbod muziek, theater, beeldende kunst en in toenemende mate ook voor ons interdisciplinaire aanbod. Ons huis is een goed toegerust gebouw waar onze cursisten zich veilig voelen om samen kunst te (durven) maken, waarbij ze gecoacht worden door onze kunstenaar-docenten.

Het huis van VRIJDAG is een herkenbare, fysieke plek waar iedereen wordt uitgenodigd en uitgedaagd om mee te doen aan kunst en cultuur. Het gebouw verleidt tot kennismaking, maar biedt binnen ook de kans op verduurzaming; op een levenslange passie voor meedoen aan kunst en cultuur en zo een kans op meer geluk.

Ons huis heeft een uitstraling als thuishaven voor kunst en cultuur in de vrije tijd. Het huis van VRIJDAG is een plek van ontmoeting, tussen cursisten en docenten, maar ook voor de beleidsmakers, aanbieders en makers die we adviseren.

Het huis van de amateurkunst voor Groningen is een broedplaats van creativiteit en kunst, maar ook een vliegwiel voor ontwikkelingen binnen de (amateur)kunst en een verbindende schakel met andere domeinen als onderwijs, welzijn en zorg.

9 DE FINANCIËN

VRIJDAG wordt financieel ondersteund door de provincie en door de gemeente waarbij de subsidie van de provincie gericht is op onze ondersteuningsfunctie en de subsidie van de gemeente op de gehele breedte van amateurkunst. De eigen inkomsten vormen zo'n 40% van de begroting.

VRIJDAG stuurt op basis van een hoog kostenbewustzijn. Subsidie wordt gespendeerd aan activiteiten en faciliteiten die amateurkunstenaars actief ondersteunen. VRIJDAG werkt constructief samen met collega-organisaties op de vrije markt en beoogt geen activiteiten te doen die op de vrije markt goedkoper of even goed of beter worden aangeboden.

VRIJDAG heeft soms ook een actieve rol in projecten waarvoor we externe financiering arrangeren. Dit zijn projecten die de amateurkunst ondersteunen en waarin we intensief samenwerken met partners in het werkveld. VRIJDAG is dan de partij die voor extra financiering zorgt, afkomstig van de culturele fondsen. Op deze manier genereren we meer budget voor de Groningse amateurkunst.

Karin

Karin is 68 jaar en woont in de Vondelflat in de Wijert. Ze is gescheiden en heeft een dochter die in de Randstad woont en waar ze maar spaarzaam contact mee heeft. Ze leest de Gezinsbode en soms het Dagblad van het Noorden. Karin volgt het nieuws over haar twee kleinkinderen vooral via Facebook. Ze volgt dagelijks een aantal vaste televisieprogramma's.

Karin voelt zich vaak eenzaam en komt alleen nog voor boodschappen en de kapper de deur uit. Bij de supermarkt ziet ze een poster hangen voor een Meezingcafé van VRIJDAG in de Buurt, dat georganiseerd wordt in het MFC De Wijert en Helpman. Op de poster staat dat iedereen mee kan doen, ook als je niet zo mooi kunt zingen. En omdat het gratis is, besluit ze de stoute schoenen aan te trekken en langs te gaan.

Karin geniet van het zingen van bekende liedjes en het samenzijn met andere mensen uit haar wijk. Na afloop raakt ze in gesprek met de cultuurcoach van VRIJDAG in de Buurt voor de Wijert. De cultuurcoach merkt dat Karin wat in isolement leeft en graag weer zou willen meedoen.

Karin vindt zingen leuk, maar zou het liefst een oude hobby weer oppakken; het maken van kleren. De cultuurcoach bekijkt samen met Karin de mogelijkheden die VRIJDAG biedt. Het Textielatelier lijkt Karin erg leuk.

Helaas is de financiële drempel voor Karin te groot en kan VRIJDAG die drempel niet wegnemen, omdat de subsidieregelingen voor volwassen hierin ontoereikend zijn.

Karin blijft regelmatig langskomen bij het Meezingcafé en doet nu soms ook mee met andere activiteiten die georganiseerd worden in het buurtcentrum.

10 DE RISICO'S

Wij zijn overtuigd van onze visie en zetten al onze creativiteit in om deze te realiseren. Dit laat onverlet dat er risico's zijn die buiten onze macht liggen. We noemen hier de belangrijkste daarvan.

Financiële toegankelijkheid

Voor kinderen tot 18 jaar wiens ouders te weinig inkomen hebben is er het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur. Voor iedereen die ouder is dan 18 jaar is er geen regeling. De financiële steun vanuit de Stadjerspas is slechts een beperkte korting. Wij zien dat hier aanvullende regelingen nodig zijn om iedereen te kunnen bereiken en voor hen de kracht van kunst en cultuur optimaal tot zijn recht te laten komen.

Inclusie gaat over systeemgrenzen

We zetten er op in om de kracht van kunst en cultuur ook te benutten in zorg en welzijn. Een ambitie is om meedoen aan kunst en cultuur te benutten om mensen uit hun patiëntgevoel te krijgen en uit de 'zorgwereld'. Maar de zorgwereld is complex en kent vele eisen van certificatie en registratie. We ontberen hiervoor de expertise binnen onze huidige formatie. Dit belet de inzet van kunst & cultuur.

Ook zijn er praktische grenzen zoals de fysieke toegankelijkheid van onze locaties.

Docententekort

Dat wij willen dat iedereen de kans moet krijgen om mee te doen aan kunst en cultuur vraagt vaak aanvullende vaardigheden van de betrokken kunstenaar-docenten. We ondervinden nu al een tekort aan kunstenaar-docenten met deze kwaliteiten. We verkennen de mogelijkheden van nascholing, à la beroepsopleiding in de klas, totdat de vakopleidingen hierop zijn ingespeeld.

11 AMATEURKUNST IN CIJFERS

Deelnemers

Uit de Monitor Amateurkunst (2009) blijkt dat 52 procent van de Nederlanders meedoet aan kunst en cultuur in zijn vrije tijd. Eén op de drie Nederlanders maakt zelfs wekelijks kunst in zijn vrije tijd. Extrapoleren we die cijfers naar de provincie Groningen, dan komt het aantal Groningers dat amateurkunstenaar is uit op 303.000.

VRIJDAG schat zelf in dat een deel hiervan in ruim 2.000 georganiseerde verbanden actief is.

Vrijwilligers

In heel Nederland is meer dan een miljoen vrijwilligers actief in en voor de amateurkunst. In Groningen zou dat uitkomen op een aantal van 34.000.

Professionals

Daarnaast is de amateurkunst een sector die werk biedt aan tal van professionals, zoals docenten, regisseurs en dirigenten, en meer indirect ook voor aanbieders van oefenruimtes, studio's en podia. De amateurkunstsector is zo een sector met grote sociaal-economische impact en vormt een wezenlijk onderdeel van de Nederlandse samenleving. Een waardevolle liefhebberij dus.

12 positieve effecten van meedoen aan kunst en cultuur

De invloed en de effecten van amateurkunst op de persoonlijke ontwikkeling zijn uitvoerig onderzocht en aangetoond in wetenschappelijk onderzoek. Voor de individuele deelnemer kent cultuurparticipatie tal van voordelen.

➡ **Voordelen individueel**

Vaardigheden voor nu en straks

Je leert niet alleen een muziekinstrument bespelen, of acteren of schilderen of fotograferen, samen kunst maken in je vrije tijd helpt je ook vaardigheden ontwikkelen en aanscherpen die je nodig hebt om beter uit de voeten te kunnen in de samenleving van vandaag en morgen, de zogenaamde 21st Century Skills. Onder deze 21e-eeuwse vaardigheden vallen onder meer samenwerken, problemen oplossen, creatief denken, kritisch denken, communiceren en sociale en culturele vaardigheden.

Kunst is gezond

Maar kunst en cultuur zijn volgens wetenschappers ook van groot belang voor de ontwikkeling van de hersenen van kinderen en jongeren.

Foto: Mariska de Groot
- VRIJDAG in de Buurt

“Beoefen elke kunst, muziek, dans, acteren, tekenen, schilderen, beeldhouwen, poëzie, fictie, essays, reportage, het maakt niet uit hoe goed of slecht, en doe het niet voor roem of geld, maar om wording te ervaren, om uit te zoeken wat er binnen in je leeft, om je ziel te laten groeien.”

Kurt Vonnegut, Amerikaans schrijver (1922 – 2007), in een brief aan de leerlingen van de Xavier High School in New York in 2006.

“Het brein wil gestimuleerd worden. En deze stimuli moeten van buitenaf komen. Kunst doet een beroep op creativiteit en is daarin uniek. Dat is onderzocht bij grote groepen mensen. Bereik het creatieve effect maar eens met iets anders dan kunst. Bijvoorbeeld met hockey. Dat lukt je niet! Het gaat bij kunst om een unieke combinatie van rust, ideeën, sociaal of alleen bezig zijn. Ergens in opgaan, in combinatie met je emotioneel voelen. Met niet alleen blij of verdrietig zijn maar juist ook met die andere emoties. De trots die je voelt als je iets hebt gemaakt. Het feit dat je ervoor wordt beloond, dat je waardering krijgt van anderen. De uitdaging van steeds iets nieuws willen verzinnen. Vooral dat laatste is bij het maken van kunst heel belangrijk. Kunst heeft een hoger niveau van creativiteit”

- Erik Scherder, hoogleraar Klinische Neuropsychologie (UvA)

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat samen kunst maken een positief effect heeft op de cognitieve gezondheid voor ouderen.

Naast deze positieve fysieke effecten kent samen kunst maken een belangrijke sociale component die zowel op individueel als maatschappelijk vlak doorwerkt. Individueel biedt deelname aan kunst en cultuur een mogelijkheid om isolement te doorbreken, te integreren, de samenleving beter te begrijpen, nieuwe culturen te leren kennen, respecteren en waarderen, en een stem te geven aan de eigen identiteit in een postmoderne samenleving.

Amateurkunst biedt deelnemers een taal en de instrumenten om hun eigenheid te helpen vormen én te uiten met lichaam, woord, vorm, kleur, lijn en klank. Deelnemen aan amateurkunst, zelf liefhebber worden en meedoen, biedt amateurkunstenaars zo een grotere kans om gelukkig te worden.

➡ Voordelen voor de samenleving

Kunstsector

> "Cultuur zit niet 'in' de dingen, maar is de specifieke manier waarop mensen, in hun denken en handelen, betekenis geven aan de werkelijkheid. Kortom: al die processen, activiteiten en inspanningen die gericht zijn op het vormgeven en duiden van de werkelijkheid. Cultuur is dus nooit 'af ' – het is een doorlopend proces."
>
> – Barend van Heusden, hoogleraar Cultuur en Cognitie (RUG)

Los van de individuele en maatschappelijke effecten is amateurkunst een belangrijke voedingsbodem voor de professionele kunsten. Het is moeilijk een samenleving voor te stellen waar professionele kunst kan bestaan zonder amateurkunst. Voor iedereen die de intrinsieke waarde van kunst erkent en waardeert, is amateurkunst een onmisbare voorwaarde. Elke kunstenaar is ooit begonnen als amateurkunstenaar. Veel kunstliefhebbers, het publiek voor de professionele kunsten, zijn amateurkunstenaar, of zijn een discipline gaan waarderen door beoefening.

Het is daarbij vrijwel onmogelijk een harde grens te trekken tussen professionele kunst en amateurkunst. Amateurkunst gaat geleidelijk over in professionele kunst, denk aan de popband die als hobby begint maar doorbreekt, en veel professionals zijn afhankelijk van amateurs, zoals de koordirigent die meerdere amateurkoren begeleidt. Amateurkunst voedt zo de kunstsector met kunst, kunstenaars en publiek. Het begint bij liefhebben tenslotte.

Maatschappelijke effecten

Als amateurkunst 21e-eeuwse vaardigheden ontwikkelt bij deelnemers, dan is een samenleving die voorbereid wil zijn op de uitdagingen van deze eeuw gebaat bij zoveel mogelijk beoefenaars van amateurkunst. Zij zullen met de opgedane vaardigheden tenslotte beter uit de voeten kunnen in de wereld die er is en komen gaat. Het actief stimuleren van amateurkunstbeoefening lijkt zo een directe investering in een beter op de toekomst toegeruste samenleving.

De amateurkunstenaar die heeft leren presenteren, zal daar in de rest van zijn professionele leven baat van hebben, of dat nu in de boardroom van een groot bedrijf is, of bij het overbrengen van een idee of concept op anderen. Het probleemoplossend vermogen dat een amateurmuzikant heeft ontwikkeld komt zal hem helpen bij elk complex probleem dat hem voorgelegd wordt. De sociale en culturele competenties die de amateurkunstenaar ontwikkelt en aangescherpt heeft, zorgt dat hij zich beter kan uiten, maar ook beter kan inleven en sneller cultuurverschillen zal kunnen begrijpen en overbruggen.

Amateurkunst draagt zo bij aan sociale cohesie, stimuleert participatie en integratie en kweekt begrip en tolerantie voor verschillen. Amateurkunst helpt maatschappelijke issues inzichtelijk te maken of juist ter discussie te stellen en jaagt zo maatschappelijk debat en maatschappelijke innovatie aan.

Een bruisende amateurkunstsector vergroot de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van gemeente en provincie. Niet alleen door amateurkunstbeoefening, maar juist ook door de vele presentaties. Het draagt bij aan een beter vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven.

Zorg en welzijn

Juist binnen de domeinen zorg en welzijn biedt amateurkunst een instrumentale werking. Muziek helpt patiënten ontspannen voor een operatie, theater maakt het verblijf voor kinderen in een ziekenhuis draaglijker, dementerende ouderen hervinden levensvreugde in samenzang; de voorbeelden zijn er in overvloed. Juist waar mensen troost, samenzijn, aandacht of schoonheid nodig hebben om geluk te hervinden, kan amateurkunst een waardevol instrument bieden.

Amateurkunst kan zo een rol spelen binnen de domeinen zorg en welzijn om deelnemers gezonder en gelukkiger te maken. Deze rol wordt in toenemende mate erkent en toebedeeld vanuit beide domeinen; deze bewustwording en ontwikkeling kan ook weer bijdragen aan de aanwas van amateurkunstenaars. Zo kunnen de sectoren elkaar versterken.

doe je mee?

Foto: Suzanne Matrosov-Vruggink
- CityStage september 2019 – een festival voor amateurkunst in de binnenstad van Groningen

Meubelmaken
Lokaal 1
Boetseren /
Lokaal 2
Keramiek
Lokaal 3
Houtbewerking
Lokaal 4